

Дагъустан Республикадин Конституциядин Югъ (26-июль) – им сиясатдин метлебдин важиблу сувар я. Ада чи республикадин халкъарин садвал, РФ-дин кюрулушдик кваз азадвални аслу туширвал успатзава.

Гъурметлу районгълияр, райондин руководствонин, райсобраниедин депутатрин патай Квез и лишанлу югъ мубаракрай! Квез чандин сагъвал, хайи Ватан патал тир зегъметда агалкъунар хъурай!

«Ахцегъ район» МР-дин кьил Абдул-Керим ПАЛЧАЕВ.

Райсобраниедин Депутатрин председатель М.АЛИСУЛТАНОВ

ЩИШИ ДУЪНЪЯ

Ахтынская районная общественно-политическая газета

“НОВЫЙ МИР”

1928-йисалай акъатзава. №30 (8998) арбе, 23-июль, 2025-йис.

Къимет 10 манат

12+

Райондин депутатрин Собраниедин 50-заседание

Алай йисан 21-июлдиз Ахцегъ райондин администрацияда Мегъамедхан Алисултанован председателвилек кваз ва «Ахцегъ район» МР-дин кьил Абдул-Керим Палчаеван иштираквал аваз ирид лагъай сеферда эвернавай райондин депутатрин Собраниедин 50-заседание кыле фена.

Йикъан повесткадал агъадихъ га-лай месэляяр алай:

1. 2024-йисан 24-декабрдиз кыле фейи «Ахцегъ район» МР-дин депутатрин Собраниеди тестикъарнавай къарардалди 2025-йис ва 2026-2027-йисарин пландин девир патал «Ахцегъ район» МР-дин бюджетдик дегишвилер куктун.

2. Щийи редакцияда «Ахцегъ район» МР-дин сергъятра муниципальный чилерал гуъзчивал тестикъарун.

3. Аукцион кыле тухунин рекъелди чилерин участокар арендадиз вугуниз разивал гун.

4. «Цуругърин СОШ» МКОУ РФ-дин Игит С.С. Сулейманован тварунихъ ягъун.

5. «Ахцегъ район» МР-дин сергъятра автомобилрин, транспортдин ва рекъерин майишатда муниципальный гуъзчивилин гъакъиндай Положениеи тестикъарун.

6. «Ахцегъ район» МР-дин чкадин самоуправлениедин органра муниципальный къуллугъдин муниципальный кваллахар къунвай ксариз зегъметдин гъакъи гунин кьайдадин ва шартларин гъакъиндай Положениедик дегишвилер куктун.

7. «Ахцегъ район» МР-дин территорияда авай Дагъустан Республикадин здравоохранениедин Министрстводиз табий медицинадин идарайра кваллахзавай медработникриз яшайиш-

дин квалер кирида къунай са къадардин харжияр хугунин Къайда ва шартлар тестикъарунин гъакъиндай» 2025-йисан 5-февралдиз кыле фейи «Ахцегъ район» МР-дин депутатрин Собраниедин къарардик дегишвилер куктун.

8. «Муниципальный бюджетдин ва казенный идараяр яратмишунин, щийи кылелай тешкилуинин ва кевеи хъувунин, кардик квай муниципальный идарайрин жуьре дегишарунин, гъакъи чпин Уставар тестикъарунин ва абурк дегишвилер куктунин Къайда тестикъарунин гъакъиндай» 2025-йисан 11-июндиз кыле фейи «Ахцегъ район» МР-дин депутатрин Собраниедин къарардик дегишвилер куктун.

9. «2025-2030 йисар патал рекъерин гьерекатдин хатасузвал хкажун» твар алай муниципальный программадик дегишвилер куктун.

Райондин депутатрин заседаниедал «Ахцегъ район» МР-дин райфинуправлениедин бюджетдин отделдин начальник И.Ибрагъимов, «Ахцегъ район» МР-дин килин заместитель Ф.Агъмедова, «Ахцегъ район» МР-дин Общественный палатадин председатель Ш.Арухов, «Ахцегъ район» МР-дин УСЕЗ-дин архитектор З.Моллалиева рахана. Килигнавай вири месэлайрай райондин депутатрин Собраниедин заседаниеди талукъ тир къарарар къабулна.

Намуслу зегъметдиз – лайихлу къимет

Алай йисан 21-июлдиз Ахцегъ райондин кьил Абдул-Керим Палчаева гзаф йисарин зегъметдай, районгълияр электрридин экуьналди таъминарунин умудлувал хкажунин ва муниципальный райондин электроэнергетика вилик тухуник аквадай пай кутунай Абдуллаев Азиз Энверовичав Чухсагъулдин чар вахкана. Азиз Энверович и наградадиз вичин 70 йисан юбилейдихъ галаз алакълу яз лайихлу хъанва. Им неинки ам вич, гъакъи вири район патал лишанлу вахъна я. Азизан пешекар-вилини кваллахди энергетикадин инфраструктура щийикла

туклуьр хъувунин, Ахцегъ райондин хуьрер дурумлудаказ электротокдалди таъминарунин ва агъалийрин уьмуьрдин ери хъсанарунин карда килин роль къугъвана.

«Куь пешекарвили, тайинарнавай мурад килиз акъудун патал къастунин кевивили, кардив жавабдарвилелди эгечлуни, адаз тежриба ва чирвилер гуни руьгъдин разивал арадал гъизва. Къуй кваллахди квез анжах разивал гурай. Квехъ чандин сагъвал, гъам кваллахда ва гъамни уьмуьрда агалкъунар хъурай! Квехъ ва куь багърийрихъ бахтлувал ва саламатвал хъурай!», – лагъана адаз Чухсагъулдин чар вахкузвай вахтунда райондин кыли. Азиз Энверовича, вичин нубатда, райондин килиз вич агъмиш авунай чухсагъул лагъана ва ада вич гъамиша ватангълияр патал кваллахиз чалишмиш хъайиди кьейдна.

Отличникрив аттестатар вахкана

Райондин образованиедин Управлениеда школяар куьтягнавай ва чпи келунра къетлен агалкъунар къазанмишнавай аялрив юкъван умуми образованиедин гъакъиндай аттестатар вахкунин шадвилин серенжем кыле фена. Алай йисуз районрин школайрай тир 20 медалистди гъурметдин наградаяр къачуна. Тафаватлу хъанвай выпускникрин арада 7 кас «Келунра къетлен агалкъунар» твар алай 1-дережадин медалдиз, 13 выпускникни 2-дережадин медалриз лайихлу хъанва.

Виридалайни хъсан негъаяр Ахцегърин 1-ва 2-нумрайрин СОШ-рин, Щийи-Усурин, Хуьруьгрин, Къурукаларин, Луткунрин СОШ-рин ученикри къалурна. Образованиедин Управлениедин начальник Халидин Эльдарова келунра тафаватлу хъанвай аялрив аттестатар, медалар ва чухсагъулвилин чарар вахкана. Ада гъакъи выпускникрив Дагъустандин образованиедин ва илимдин Министр Ягъя Бучаеван, Ахцегъ райондин кьил Абдул-Керим Палчаеван патай тебрикар агакъарна.

Абуру муаллимрин ва диде-бубайрин адресдиз иллаки гзаф чухсагъулвилин келимаяр лагъана. Райондин килин общественный куьмекчи, меценат Нариман Газалиева 1-дережадин медалдиз лайихлу хъанвай аялрив пулдин премияр вахкана. Мергъаметлувилин «Леки» фондунин векил Руслан Мегъдихановади выпускниккар тебрикна ва абурхъ мадни къакъан агалкъунар хъун алхишна.

Сообщение

территориальной избирательной комиссии Ахтынского района

Руководствуясь пунктами 12 и 14 Порядка формирования резерва составов участковых комиссий и назначения нового члена участковой комиссии из резерва составов участковых комиссий, утвержденным постановлением Центральной избирательной комиссии Российской Федерации от 5 декабря 2012 года № 152/1137-6 (далее – Порядок), территориальная избирательная комиссия Ахтынского района сообщает о сборе предложений для дополнительного зачисления в резерв составов участковых избирательных комиссий (далее – УИК), сформированных на территории Ахтынского района.

Приём предложений осуществляется в период с 25.07.2025г. по 14.08.2025 года территориальной избирательной комиссией Ахтынского района:

Номер УИК – 0098 - 0124

Адрес территориальной избирательной комиссии – 368730, Ахтынский район, с.Ахты, ул.Гагжи Ахтынского, д.3, здание Районной администрации

При внесении предложений и подготовке документов по кандидатурам для зачисления в резерв составов участковых комиссий следует руководствоваться По-

рядком формирования резерва составов участковых комиссий и назначения нового члена участковой комиссии из резерва составов участковых комиссий, утвержденным постановлением ЦИК России от 5 декабря 2012 года № 152/1137-6, с которым можно ознакомиться на официальных сайтах Центральной избирательной комиссии Российской Федерации и Избирательной комиссии Республики Дагестан в сети «Интернет».

Ограничений по количеству кандидатур от каждого субъекта права внесения предложений для дополнительного зачисления в резерв составов участковых комиссий не устанавливается.

В резерв составов участковых комиссий не зачисляются кандидатуры, подпадающие под ограничения, установленные пунктом 1 статьи 29 (за исключением подпунктов «ж», «з», «и», «к» и «л») Федерального закона «Об основных гарантиях избирательных прав и права на участие в референдуме граждан Российской Федерации».

Территориальная избирательная комиссия Ахтынского района

Аялриз насигъатар ваъ, ктабар келла

Дашдемир ШЕРИФАЛИЕВ

Гъакъикъатдани, виридалайни хъсан чирвал-тарс – келун я. «Чтение – вот лучшее учение», – кхъена А.С.Пушкина. Эхъ, аял члавуз халкъдин гзаф махарихъ яб акалай, абур келай ва гуьгъунай вичи аялар патал надир махарни маса эсерар яратмишай урусин зурба писатель месэладин гъавурда хъсандиз авай. «Эгер квез куь аялар акъуллубур хъана кланзаватла, абуроз махар келла. Эгер мадни акъуллу хъана кланзаватла – абуроз гзаф махар келла», – къейдна зурба физик-теоретик Альберт Эйнштейна. Ихътин машгъур камалэгълийрихъ ягъан тийидай бине авач, абурал амал авуна кланда. Артухлама абурон дерин фикрар тежрибадани, илимдин ахтармишунрани тестикъ хъанва.

Аялрин лите-ратурадиниз ва келуниз талукъ месэладикай ихтилат кватайла лугъун хъи, им литературадин гъеле тамам ахтармиш тавунвай важиблу хел я. Эгер литературади санлай инсанрин фагъумдиз, къанажагъдиз, къатунриз таъсирзаватла, аялрин литературади, талукъ тирвал, аялрин фагъум-фикир, къатунриз яратмишзава. Абур гележегдин асант тушир члехи уьмуьрдиз гъазурзава.

Аялрин литература, адет яз, еке кве чкадал пай жезва: шаиррини писателри аялар патал кхъенвай эсерар ва аялрин чпин хуси яратмишунар. Куьрелди сад лагъай паюникай рахан. Гъавурда гъатдай тегъерда къешенгдиз кхъенвай хъсан эсер, ктаб – им аялриз гъам зегъметдин, гъам эдеб-ахлакъдин ва гъам руьгъдин рекъай дуьз тербия гузвай зурба алат я. Ктабри аялар элкъвена къунвай тлебиатдихъ, яшайишдин гъакъикъатдихъ галаз танишарзава, абуроз уьмуьрда герек жуьреба-жуьре чирвилер гузва. Ктабрин игитрихъ-персонажрихъ галаз санал келзавай аялрини, яратмишунин алемда гъатна, абурон шадвални пашманвал рикливай аннамишзава. Чпик секинеузвал кутазвай суалриз ктабрай жавабар жагъуриз алахъзава.

Аялрин психология ахътинди я хъи, ктабрани журналра вуч кхъенваз хъайитлани, телевизордай вуч къалуьриз хъайитлани, абур лап рикливай къабулзава. Гъавилий аялрин гъиле анжах хъсан ктабар гъатун, телевизордай абур руьгъдин жигъетдай гужлу, мергъяматлу передачайриз килигун патал чун мукъаят хъана кланда.

Къе чи, яни диде-бубайрин, тербиячийрин, муаллимрин везифа аялриз ктабар кланарун, абур лап гъевчли члавалай келунив вердишарун я. Амма инсанар телевидениединни Интернетдин, иллаки мобильный телефонрин члада гъатнавай девирда им асант кар туш. Бес гъикъ килиз акъудда и месэла? Гъикъ шерикда аялар художественный ктабар келуниз?

Къейдин, аял гъеле гъевчлизамаз, гъеле школа-диз фидалди, адиз халкъдин манияр, махар, мисалар, мисклалар келун, ахъаюн, яни ам халкъдин сивин яратмишунрихъ галаз мукъувай танишарун иллаки важиблу я. ИкI ам дидед члалахъ галаз ва члалан куьмекдалди халкъдин милли адетрихъни культурадихъ галаз таниш жезва. Ахпа школадиз фейиллани адав вичив махар ва маса гъевчли, асант эсерар келлизу туна кланда. Герек атайтла, сифте вахтунда гъатта туьнбуьгъ-лаплаш ишлемишунал-

ди. Са тIмил бередилай келунин дад сиве гъатай аял, квез аквада хъи, ктабривай гъич къакъудиз хъижедач. Аялдиз ктаб келлиз кланарунин карда школада муаллимринни хизанда диде-бубадин саналди тир зегъметди хъсан нетижа гуда.

Аялриз ктабар келунихъ ва чеб келуниз шерик авунихъ гъихътин хийир-метлеб аватла килигин:

– Чехибуру чпиз ва я чпи ктабар келзавай аялрин активни лексика, яни абур чпин рахун-рани кхъинра ишлемишзавай гафарин къадар кел тийизвай аялринбурулай 2-3 сефердин артух я.

– Ктабар келуни аялрин мефтIедин клвалахдин, фикир-фагъумунин, зигъиндин ва рахунрин процессар йигинарзава, нервийрин кьурулуш секинарзава.

– Келдайла ктабдин персонажрихъ галаз сопереживат ийиз, аялдик къайгъударвилин, клевевайдаз куьмекиз клан хъунин мергъяматлу кивессер акатзава.

– Хъсан ктабри аялриз уьмуьрда пис-хъсан, гъевчли-члехи, суваб-гунагъ чириз ва уьмуьрда абур дуьз ишлемишиз куьмекзава. Масада лугъурдалай аялди вичи ктабдай келна къатланвайди адан бейнида мягъкем я ва икI мад

Аялриз келлиз теклифун патал чаз хъсан ктабар гзаф ава. Месела, аялрин ктабар чапунай виликан СССР-ди дуьньяда 1-чка къунвай. А ктабар чи библиотекайра къени ама. Аялар патал лезгийрин литературадани хъсан писателарни эсерар гзаф ава. Аялар патал лезги члалал «Кард» журнал акъудзава. Халкъдин сивин яратмишунрин, гъаи 17-18-асиррилай гъечIна Ихрек Режебан, Ялцугъ Эминан, Къуьчуьр Саидан, Етим Эминан, СтIал Сулейманан, Хуьруьгъ Тагъиран, Алибег Фатагъован, Къияс Межидован, Шагъ-Эмир Мурадован, Абдул Ражабован, Алирза Саидован, Ибрагъим Гъуьсейинован, Ханбиче Хаметовадан, Аким Къурбанан, чи аямдин писателринни шаиррин хъсан хейлин эсерар школадин программарик ква. Кланзавайди абур акун ва келун я. Школадин ишлайди аялди кIвале вичин хуси ктабар – библиотечка кIватIиз куьмекунихъни метлеб ава.

Школада муаллимри, кIвале диде-бубайри чпин аялрихъ галаз веревирд авун лазим тир и важиблу месэла заз машгъур камалэгълийрин гафаралди давамариз кланзава: «Инсанри кел техийдайла, абурвай фикиризни хъижедач» (французрин XVIII асирдин писатель-философ Дени Дидро); «Аялриз насигъатар ваъ, ктабар келла» (урусрин писатель Григорий Остер); «Хъсан ктаб – им ви вилик ахъа жезвай варар я» (урусрин писатель Лев Кассиль).

Законсуз эцигунар чукурзава

«Ахцегъ райондин» МР-дин администрациядин пресскъуллугъ

Июлдин юкъвара Ахцегъ райондин кьил Абдул-Керим Палчаеван тапшуругъдихъ галаз къадайвал, Ахцегърин умуми образованиедин школадин патав гвай ихтиярсуздаказ эцигнавай хуси кве туьквен чукурнава. Абур талукъ тир ихтиярар гудай документар авачиз хъажнавай. Идани машина физвай рехъ дар хъунал ва рекъин гьерекаддин

иштиракчийр патал (водителар ва яхдиз физвай инсанарни кваз) хаталу гъалар арадал атунал гъанвай.

Объектрин иесияр тир Мирзе Гъамзаев ва Гъарун Насруллаев кьиле тухун лазим тир серенжемрикай виликамаз хабардарна. Муниципалитетдин руководство-дихъ галаз рахунрин вахтунда абур гражданвилин жавабдарвал къалурна ва чеб А.Байрамован тIварунихъ галай центральный куьчеда гьерекаддин хатасузувлиз кьурху гузвай къайдасузувилер арадай акъудуниз куьмек гуз гъазур тирди лагъана. Ахцегъ райондин администрацияди М.Гъамзаев ва Гъ.Насруллаев муниципалитетдин агъалийрин итижар хуьнихъ галаз алакъалу месэлайрин гъавурда акъунай ва абур гъализ куьмек гунай чухсагъул лугъузва.

Азад хъанвай территорияда рехъ гегъеншар авунин, бордюрдin къван тунин ва рекъе кьир цунин клвалахар кьиле тухун фикридиз къачуза. И серенжери рекъерин гьерекаддин хатасузувал хъажуниз, хуьр аваданламишуниз ва агъалияр патал къулай шартIар яратмишуниз таъсирда.

Чилер дуьздаказ ишлемишин

Алай йисан 16-июлдиз райондин администрацияда Луткунрин ва Цуругърин хуьрер патал чилер ишлемишунин генеральный планрин ва къайдайрин проектар гъялуниз талукъарнавай рабочий совещание кьиле фена. Серенжем «Чил ва шегъер» тIвар алай Илимдинни ахтармишунрин институтдин ва Ахцегъ райондин эцигунрин Управлениедин (МБУ «УСЕЗ») арада муниципальный контракт тамамарунин сергъятра аваз тешкилна.

Гуьруьшдал агъадихъ галай месэлайриз килигна:

1.Проектдин мурдар ва везифаьр (иштиракчийри территориядин планированиедин документар гъазурунин вахтар эцигна) тайинарун.

2.КIвалах башламишун ва делилар кIватIун патал рабочий десте яратми-

шун.

3.Герек тир материалар (хуьрерин кьилериз ва талукъ тир управленийриз графикадин материалар, яшайишдинни экономикадин рекъай вилик финин программар, карханайрин ва инфраструктурадин гъакъиндай делилар агакьарун тапшуьрмишнава) гъазурун.

Совещаниеда «Чил ва шегъер» НИИ-дин къулугъчийри, Ахцегъ райондин администрациядин векили, Луткунрин ва Цуругърин хуьрерин кьилери иштиракна. 17-июлдалди институтдин къуллугъчийри проектированиедин территорияда чуьлдин ахтармишунар кьиле тухун фикридиз къачуна. Хуьрерин админстрацийри, сергъятрин, целди таъминарунин объектрин ва геологиядин ахтармишунрин гъакъиндай делилламишнавай документар гъазурда.

Фольклордин сад тир югъ!

Ахцегъ района «Фольклордин сад тир югъ» сувар яз къейдна. Зуьрне далдамдин ванери, сумавардин атирлу гумади ва дадлу ашци райондин агъалияр ва мугъманар суварик иштиракунал желбзавай. Гъавилий абуракъй гатун вири къайгъуяр туна суварин иштиракчийр хъана. Серенжем Ахцегърин хуьре «Набережный» паркда кьиле фена.

Россиядин адетрин культурадин Центрдин къуллугъчийри мугъманриз милли кухнядин дадлу тIуьнар ва сумавардин атирлу чаяр теклифзавай. Райондин Общественный палатадин Председатель Шемсидин Арухова серенжемдин иштиракчийрив Ахцегъ райондин кьил Абдул-Керим Палчаеван патай хуш келимаяр агакьарна. Хъсан манияр туьнт кьуьлери эвеззавай. Концертда культурадин агъсакълрихъ галаз жегил гъевескаррини иштиракна. Абурон манирини кьуьлер тамашачийри чимидаказ ва хушдаказ къабулна.

Лезгийрин Федеральный милли культурадин автономиядин руководстводин тIварунихъай кIватI хъанвайбуруз сувар машгъур общественный деятель ва музыкант Сугъия Мамедовди мубаракна. Ада дидед чIал, бубайрин адетар хуьнин рекъай кьиле туьузвай клвалахдай муниципалитетдин руководстводиз чухсагъул лагъана. Серенжем нянин геждалди давам хъана ва ада суварин иштиракчийриз хъсан таъсирна.

Азаддиз кьуршахар къунай метлеблу турнир

Гуьрметлу Ахцегъ райондин агъалияр ва мугъманар! Алай йисан 27-июлдиз Ахцегъ а-

азаддиз кьуршахар къунай турнир кьиле фида. Чна квез вирибуруз чи спортсменрин тереф хуьз атун теклифзава. Азаддиз кьуршахар къунай акъажунар «Ахты» тIвар алай спорткомплексада МБУ ДО «Многофункциональный США» тухуда. Ада Дагъустандай ва Россиядин маса регионрай тир лап къуватлу спортсменри иштиракда. Акъажунрин тешкилатчийри вирибуруз «Ахцагъ» клубдин пагъливанрин тереф хуьн патал акъажунриз килигиз ша лугъузва. И турнирда гъаи Чечнядин, Ингушетиядин, Кабардино-Балкариядин ва Самара шегъердин пагъливанрин командайрини иштиракда.

Чи ватанэгъли, пагъливанрин лигадин президент Асадулагъ Лачинова

къейд авурвал, чун и турнир мадни екеди ва итижлуди авун патал чалишмиш жезва. Алай йисуз и турнирда иштирак авун патал цийи командаярни атун гуьзлемишзава. Мумкин я ада дуьньядин сборный командини иштиракда. И карди, шаксуз, и акъажунрин географияни кесерлувал мадни виниз хъажда. Чи асул мурад Кьиблепатан Дагъустанда жаванрин арада азаддиз кьуршахар къун мадни вилик тухун я. Вичикай инал субъбет физвай турнир и рекъе важиблу кам жезва.

Лугъун лазим я хъи, и акъажунар Ахцегъ райондин Администрациядин, Дагъустандин спортдин Министерстводин ва Чечнядин кьуршахар къунин рекъай Федерациядин куьмекдалди кьиле тухуда. Турнирдин тешкилатчийри ам кьиле тухуз куьмек гузвай вирибуруз чухсагъул малумарзава ва агъалийриз активвилелди чи пагъливанрин тереф хуьниз эвеззава! Чна куьн 27-июлдиз гуьзлемишзава – акъажунра квез пагъливанрин итижлу бягъсер аквада.

Лезги гамарин мектеб

Шерибан ПАШАЕВА

(Эвел 28-нумрада)

Гамарин мектеб арадал гъунин важиблувал эвелни-эвел адакай ибарат я хьи, адан куьмекдалди чна и сеняткарвал, бинедилай дубз жигьирдихь рекье туна, гамар хурунин рекьей виниз тир пешекарвал авай инсанрин гуьзчивилик кваз чирда. Гъар гъи жуьреда хъайитлани, квакар ягъиз чирунинни пешекарвилелди кьилиз акъудзавай кьвалахдин арада еке тафават ава. Имни рекьин эвелда кьатлана кланда.

Гам храдай устад - ибур гьаклан гафар туш, гамунин тарцихь ацукьнавай низ хъайитлани икI лугъун дубз кьведач. Хъсан пешекар хъун патал келна, чирвилер кьачуна кланда. Алай вахтунда гам храдай устад сифте нубатда и хилай чирвилер кьачунвай, яни Дербентда ва я Махачкъалада халкьдин сеняткарвилин училищеда (гамар храдай отделение) 4 йисуз келнавай, ахпани и пешедал акъваз тавуна машгул жез, республикадин ва Вириссиядин дережада конкурсра иштиракзавайдаз лугъуз жеда.

Гъайиф хьи, чи халкьдин арада эхиримжи 30 йисуз (анжах са Бесири Мусаева квачиз) алишверишдин макъсаддалди гамар хран тийизмавилей чяхь и жигьетдай конкуренциядиз дурум гудай бизнесни амач. Эхиримжи йисара, и сеняткарвал кIвачел ахкъалдарунин итиж пайда хъайила, са вуч ятлани храз башламишайдаз гамар хурунин рекьей устад тIвар гузва. Месэла четинарзавай кар ам я хьи, храз чир хъайила, амма и рекьей кIелнавачирла ва производствода кIвалахунин тежриба авачирла, килел инструктор алачиз, вичин рикIиз кландайвал, шикилар ва рангар акадарна хразвай касди вичихь художественный жигьетдай кьисмет авачир шей (китч), лугъудайвал, халтура арадал гъизва. Ихътин шейэр конкурсриз рекье тваз ва маса гуз жезвач, гьикI хьи, абурухь базардин конкуренциядиз дурум гудай «кьуват» авач. Ихътин татугай гьалар еридал гуьзчивал авачирла ва и сеняткарвилин кьайдайрал амал тавурла, арадал кьезва.

И рекьей кIелунин чирвилер ва производствода кIвалахунин тежриба авачир, амма храз чизвай инсандивай виниз тир еридин шей арадал гъиз хъун четин кар я. Гъар гьикI хъайитлани, еридиз ам усалди жеда. И жуьредин шейэрихь хъсанвал авач. Чехи гьалатI я, эгер усал еридин шейэр храз-храз, хъсан сеняткар жеда лагъана фикризаватIа. Тежрибади ва ахтармишунри кьалурзавайвал, и тегьерда хъсандиз храз чир жедач, амма гъа икIни виже кьведа лагъай инанмишвал мягкемарда. И жигьетдай сифтедамаз дубз патахь рекье тун тавуртIа, виниз тир искусстводихь галаз алакьада авай шейэр арадал кьведач. Хъсан ери авачирла, абурукай я а касдиз вичиз, я халкьдиз хийирни жедач.

Дагъустанда, гамар хурунал гьалтайла, Табасаран ва Хив районара фабрикаар амазма. Анра инструкторин гуьзчивилик кваз хъсан еридин шейэр арадал гъизва. Эгер чи халкьди усал еридин шейэр храз хъайитIа, чун абурулудаказ аквадач, чи тIварни агъуз аватда. Чи халкь художественный жигьетдай виниз тир еридин гамар хуруналди дубьняда машгул хъайиди чна са чIавузни рикIелай ракурна кландач. Гъа и жуьредин сеняткарвал, яни гъа ихътин еридин гамар хурунал чна чан хкунни герек я. МасакIа виже кьведач. Гъавилий чяхь лезги гамарин мектеб ва, 2 йисалай тIимил тушиз вахтунда келна, пешекарвал кьачуз жедай чирвилеринни производстводин центр хъунихь, абур чешнейралди таъминарунихь ва абуру кIвалахзавай кьайидал гъуьзчивал авунихь важиблувал ава.

Къейд авун лазим я хьи, еке гамар храдай производстводи, и рекьей фабрикайра ва масанра кIвалахунин тежриба авай хъсан устадар хъунихь галаз сад хьиз, эвел кьилера гьукуматди датIана пулдин куьмек гулни истемишзава. Кьилди ксаривай, гьикьван зурба гьевес ва алакьунар абурухь аваз хъайитлани, гьукуматдин ва я меценатрин куь-

мек галачиз и месэла гъялиз, кIелунар, лугъудайвал, «с нуля» арадал гъиз жедач. Чалайни кьилди и кар алакьнач. Гъавилий за сифте нубатда чи районрин регьберривай куьмек тIалабдайвал хъана. И месэладал, за винидихьни кьейднавайвал, чун 2023-йисалай машгул я. Гьикьван чалишмишвилер авунатIани, гьелелиг ам кьилиз акъудиз хъанвач.

2022-йис за госархивра ва библиотекайра акъудна. Халкьдин прикладной искусствода гел тур, лезги артелра кIвалахай устадрин тIварар кьунвай делилар, жуьреба-жуьре материалрай чи халкьдин векилрай гъевчи малуматар кIватIна. 2023-йисан гатуз лагъайтIа, лезги районара агъалийрихь галаз гуьрушмиш жез, абурухь амай гамарикай, гъайиф хьи, абурун кьадар кьвердавай тIимил жезва, чIехи материал кIватIна. За жувахь галаз Ахцегьрин край чирдайбурун музейда авай гамарин шикилар ягъун патал иллюстрациядин каталогар патал шикилар ягъунин рекьей тежриба авай пешекар (адаз жуван хуси такъатрайкай пул гана) хутахнавай. Музейдин коллектив чна тухузвай кIвалахдив гъавурда акъунивди эгечIна. Гамар гъаятдиз акъудиз, абур югъуриз ва экIягъиз куьмекна. Янавай шикилар за Бесири Мусаевадал ва Бесен Нуьгьовадал рекье твазвай, пешекаррин хьиз, абурун фикир чир хъун важиблу тир. Гуьгъуьнлай Ахцегь мискIинра кьекьвена. Къенин юкьуз динэгълири ибадатзавай жуьмя-мискIинда гамар авачир. Чилик кьачу рангунин синтетикадин ковролин экIянавай. Чи суалдиз жаваб яз, абуру лагъана хьи, мискIинда ремонтдин кIвалахар кьиле тухудайла, вири гамар куьгъне жуьмя-мискIиндиз хутахна. Чунни аниз фена. Анин имам А. Абдулгъашумован ихтиярдалди чаз ана амай гамарин шикилар ягъун патал раг ачухна. Чна 30-далай виниз чIехи гамарин, гьакIни 20-дав агакьна кьулан жуьрединбурун ва гъевчибурун шикилар яна. Гамарин нехишрик лап кьитдаказ гьалтзавайбурни квай.

Гьелбетда, им регъят кIвалах тушир. Къатуна авай гамар, абуруз лагъайтIа, фадлай рагъ ва гъава ганвачир, акъудиз, са шумуд патахъай абурун шикилар яна. Абуру йисаралди, са касни гелкьвен тийиз, къатуна авай... Гамари кIвачик хъун истемишзава. Рагъ, гъава гана, абуру «нефес» чIугуна кланзавайди я. И кьайдайрал амал тавурла, абур фад куьгъне ва чIур жеда. ГьакI гадарнавай гамар «сагъ» амукуьникай рахун гъаваян кар я. Зи фикирдалди, вири гамар кардик квай жуьмя-мискIиндиз хкун лазим я, абурал инсанар кьекъведайвал, клан ийидайвал. Гамар куьгъне жуьмя мискIинда Ахцегьрин край чирдайбурун музейдилай 5 сеферда гъаф авай. Абуру хуьз алахъна кланда.

Ахцегьрин жуьмя-мискIинда чаз акур бязи гамар лезги гамарин каталогдик кутунва. Ам алай йисуз акъатда. Къейд ийин хьи, и каталогда Ахцегьрин край чирдайбурун музейда, куьгъне жуьмя мискIинда, Ахцегь райондин хуьрера (Ахцегь, Калукар, Кьакар, Луткунар ва масабур) лап тIимил гьалтзавай куьгъне гамарин шикилар гьатнава. ТIварар кьунвай хуьрера зун гъар са мискIиндиз фена. Гъайиф хьи, халис лезги гамар анра тек-туьк ама. ЧIехи пай чкайра чиле импортдин синтетика ава.

Гъа са вахтунда за Ахцегь чкадин агъалийривай лезги гамарин мектеб ачухун абуруз гьикьван итижлу ятIа чирун патал ахтармишунарни кьиле тухвана. Ахцегьар чIехи хуьр я. Гъаф инсанар яшамин жезва. Ана чи халкьдин вири кьатар ава. Гамар хурунин сеняткарвиле анжах са алишверишдихь галаз алакьалу ксари (хуси туьквенрин, кафеирин, межлисин залрин иссиар ва мсб.) итиж кьалурнач, абуру пул регъятдаказ кьазанмишун лазим тирди кьейдзавай. ИкI фикирун квехь галаз алакьалу ятIа, гъавурда акъун четин кар туш. Амай вири жемьатди, лугъудайвал, зегьметкеш халкьди, и кардиз екез итижзавай, гъа жергедай яз, диндал амалзавай ксари, эгер мектеб пайда хъайитIа, чпи рушар аниз гамар храз чириз ракурдайди кьейдзавай. Пенсияда авай гъаф дишегълирини и сеняткарвиле итижзавай. Абуру мектебда чIехи яшарин дишегълиар патал курсар ачухун тIалабзавай.

Ихътин ванер хъайи зи гьевесни хкаж хъана, инанмишвал - артух. Эгер мектеб ачухиз хъайитIа, чирвилер кьачудайбуру жеда лагъана фикирна. Амма... Ери-бине Ахцегъай яз, ина райондин кьиле авай ксарин патай куьмек хъун фикирда аваз кIвалахдив гатIунай зи, гъайиф хьи, рикI хадайбуру, лугъудайвал, арабадин чархара тIвалар твадайбуру майдандиз акъатна. Садлагъана крарин чарх кьулухь элкьвена. Чпихь мумкинвал аваз, амма багънайрикай далда кьуналди, крар чIуриз алахъна (2023-йисан сентябрдиз Ахцегъ аялрин яратмишунрин кIвале ачухай кружокдикай, адан чIуру нетижадикай за са тIимил геж хьиз кхьида). Лезги гамарин мектебдин вири план кьалурна, 42 чарчел алай зи проектдиз районара кьилиз акъатун кьисмет хъанач... Гъар гьикI ятлани, чна и рекье кIвалах давамарда. Четинвилериз дурум гуда, чи халкьдихь рикI кудай меценатарни майдандиз акъатдайдахь, проектдиз экуь дубьни аквадайдахь чун кIевелай инанмиш я.

Если вы не передаете показания газового счетчика ...

ООО «Газпром межрегионгаз Махачкала» напоминает абонентам, что важнейшая обязанность абонента ежемесячно предоставлять показания прибора учета газа до 25 числа.

Есть категория потребителей газа, которые регулярно сталкиваются с проблемой больших начислений за газ, хотя при этом производят оплату.

Разъясним причины начислений и как вернуться к фактическим расчетам согласно показаниям счетчика.

Причиной плановых нормативных начислений (ПНН) является отсутствие у поставщика газа фактических показаний счетчика потребителя газа. Поэтому так важно следить за состоянием счетчика, за его исправностью и, главное, ежемесячно, любым удобным способом передавать поставщику газа показания счетчика.

Без сведений о реально потребленном объеме газа за месяц (и более), поставщик газа не сможет корректно рассчитать оплату за газ и производит нормативное начисление. Передавать показания счетчика удобно в «Личном кабинете абонента», в мобильных приложениях «Газ Онлайн» и «Мой Газ». Это наиболее надежные и доступные сервисы, через которые можно передать показания

счетчика своевременно и оплатить за потребленный газ без комиссии.

Почему надо передавать показания счетчика? – При пропуске передачи показаний счетчика более одного месяца, объем потребленного газа будет рассчитываться по среднемесячному потреблению газа, а спустя три месяца – в соответствии с нормативами потребления газа установленными в нашей республике.

Что делать, если не передавались показания и идет начисление по нормативу, растет задолженность? – Возобновить определение объема потребленного газа по показаниям счетчика можно будет только после письменной заявки в абонентский участок по месту жительства, для проведения проверки вашего счетчика и снятия контрольных показаний контролером газового хозяйства.

Если у вас накапливается задолженность за газ, то незамедлительно обращайтесь за разъяснениями о причинах задолженности в абонентский участок по месту жительства либо обратитесь в «Контакт-центр» по номеру 8-800-200-98-04 (в рабочее время, звонок бесплатный).

Чапхунчийрин кьисмет гьамиша туькьуьлди жеда

Р. МЕГЪАМЕДОВ

Алай вахтунда дуьньядин халкьарин арадин алакьайра арадал атанвай гьалари рикIик секинсузвал кутазва. Дуьньядин кьилдин уьлквейрин арада кьизгин гьалари арадал гъунин карда США-ди кьугъвазвай роль иллаки нагъакьанди ва вич вири терефрихъай пислемеишун лазим тирди я. И рекьей чавай исятда лап кьизгинвилеин дережадиз акъатнавай Израилдинни Ирандин алакьаар кьалуриз жеда.

Израиль, малум тирвал, гьеле яргьал тир 1948 - йисуз, дуьньядин гъаф пилIерай аниз чувудар куьнарна, арадал гъайи уьлкве я. Вич тешкилай гъа сифте йисарилар эгечIна ада дьведик цIай кутуна, арабрин бязи уьлквейрин чилер чапхунчивилелди кьуна, вичин муларик кхутуна. Израилдин гьукумдаррин ва кьушунрин гьерекатар дуьньядин гъаф уьлквейри ва халкьари кIевелай негъзава.

Малум тирвал, Иран, виликдай адаз Персияни лугъузвай, вичихь асиррин деринриз фенвай тарих авай уьлкве я. Иранлуяр гьакI беденда женгчивилин руьгь хьунални тафаватлу жезва. Америкадин сад хъанвай штатрин кьудузлу администрациядиз Иранди международный майданда тухузвай аслу тушир ва гьахьлу политика гъич бегенмиш туш. Гъавилий США-ди вичин сателлит тир Израилдив лап алай аямдин яракьар вуьуз ам Ирандал кьундармишзава. Ирандин гьилени исятда лап гужлу ва чеб кIвенкIевчи техно-

логийрал бинеламиш хъана гъазурнавай яракьар ава. Ирандин ПВО-дин частари Израилдин терефдихъай вичел ахъайзавай хейлин ракетаяр ва дронар энгел тавуна тергзава.

Дуьньядин гъаф пилIер США-ди чпин итижрин зонаяр яз гьисабзава. Чпин итижар кваз кьун тавур уьлквейрал гьужумна, абур тупарайни маса яракьрай ягъиз тергзава. Виликан йисара векьи кьуват ва гъатта чеб ишлемеишун кьадагъа тир яракьарни кардик кутуна, Америкадин кьушунар Афгъанистандиз, Ливиядиз, Иракдиз гъахъна, а уьлквейрин кьилевайбуру – Муамар Къадафи, Садам Гъуьсейн ва масабур инсафсузвилелди тергна.

Са рахунни алачирди а кар я хьи, США-дин кьилевайбурун асул мурад а уьлквейрин тIебини ресурсар – нефт, газ ва масабур гьилик авун тир. США-ди чпел гьужумай уьлквейра, зурба чукIурунар, агъзурралди инсанар телеф хьунар, гьукум лап зайиф хьун, кьекъвергвал, гъар жуьре залан азарар ва икI мад арадал атанва.

Амма заз инал ихътин кардикайни лугъуз кланзава. Чпи нягъс ниятрин политикадал бинеламиш яз и ва я маса уьлкведа дьведик цIай кутур майиларни фикирар гъич садрани кьиле фейиди туш. Ахътин крариз ва гьалариз рехь гайи политикрин кьисметни туькьуьлди хъайиди я. Мисал яз, чавай инал Гитлер ва Наполеон хътин ксарин тIварар кьаз жеда. И кар чпихь зулумкарвилин ниятар авай США-дин кьиле авайбуру кьуй рикIелай алуд тавурай.

КУЬ ИХТИЯРАР

МФЦ-да ИП ачухун регъят я

Хуси карчивал регистрация авунин ихтияр РФ-дин 18 йис тамам хъанвай гъар са ватандашдиз, гьакIни Россиядин прописка авай кьсепатан уьлквейрин ватандашриз ава. И кар патал герек жезвай документар паспорт ва ИНН я.

МФЦ-дин юристри гъар са агъалидиз ИП регистрация ийиз куьмекда, меслятар кьалурда ва юридический рекьей бязи крарин гъавурда твада. МФЦ-дин идарайра и кьуллугъ 5 йикъан муддатда гъавая кьилиз акъудзава.

27 ДТП

МВД-дин госавтоинспекцияди хабар гуьзайвал, 30-июндилай 6-июлдади Дагъустанда 27 авария арадал атана. Нетижада 10 кас (гъа жергедай яз 3 аял) кьсена ва 47 дал (абурукай 11 аялар я) жуьреба-жуьре хирер хъана. Госавтоинспекцияди рекьера гьерекат ийизвай вирибуруз кьайдайрал амал авуниз эвер гузва.

Пешедал ашукъ яз

Жасмина САИДОВА

«КӀвалахдив эгечӀдаила, зун гъамиша азарлу касдин чкадал жув эцигиз, адаз жувавай жезмай къван куьмек гуз алахъда - начагъдаз куьмек жедайвал авун зи буржи я. Куьне фикирдиз гъваш: жувавай куьмек гуз хъайи касдин патавай куьчедай фидайла, ам сагъ-саламат яз акун, ихътин касди ваз рикӀин сидкъидай «сагърай, духтур!» лугъун, ваз ва ви хизандиз, балайриз алхишар авун квяй я! Лугъун хъи, им вичихъ кьимет авачир къван багъа гьисс я. Эгер вун духтур ятӀа, пешедив маса жуьреда эгечӀдай ихтияр ваз авач...».

Ихътин фикирдихъ инанмиш я и мукъвара вичин 65 лагъай гатфар къейд авур ва вични гатфар хътин хъуьтуьл, рикӀиз чими, акъалтӀай сабурлу ва ачух инсан, гъа са вахтунда гъавурда авай, савадлу пешекар, халисан духтур – Ахцегърин райбольницадин терапевт ва поликлиникадин заведующий, Дагъустан Республикадин лайихлу духтур **Урдуханова Саният Мусаевна**. Адаз ихътин хесетар хас тирдан гъавурда зун неинки чи арада хъайи ихтилатдин вахтунда, гъаӀни Саният духтурдин уьмуьрдин рекъел гуьруьш хъайи маса юлдашрин, гъа жергедай яз, вични акъалтӀай еке гуььрметдиз лайихлу маса ватангълиди лагъай келимайрихъ яб акалайла, гъатна. Дугъриданни, бязи инсанар патал уьмуьрдин пеше – им, юкӀвар–чипӀер яна, гъафбурукай хъянавай са рехъ ваь, Аллагъди ганвай пай я.

– Духтур хъунин мурад–къаст зи рикӀе жуваз жув чидай чӀавалай авай. Гъеле гъвечӀи аял яз, дидеди зун сагъламвал ахтармишун патал духтуррин патав тухудайла, заз гъаф шад жедай. Сарарин духтурдин патавни зун ашкъидивди фидай. Класседани зун санитарка тир. Гъелбетда, уьмуьрдин пеше хкъагъунин месэла зи вилик квачир – вилик квайди анжах и пешедин кукӀушрив агакъбардай дуьз рехъ жагъурунин месэла тир, – аялвилин вахтар рикӀел хтай Саният духтурдин чинал мили хъвер пайда жезва.

Саният Урдуханова 1960–йисан майдиз Ахцегъ райондин Мацарин хуьре дидедиз хъана. Къвед–пуд йисалай хизан Ахцегъиз куьч хъана. Ина руш сифте мектебдиз фена. 8–класс акъалтӀарайдалай къулухъ Санията Махачкъаладин медучилищедик экечӀун къетӀна. 1976–йисуз училище лап хъсан кьиметралди акъалтӀарай рушан фикирда авайди институтдик экечӀун, медицинадин рекъай къилин образование къачун тир. Амма, училищедин диплом геж вахкун себегъ яз, ам вуздиз документар вахтунда вугуз агакънах.

Дагъдин хуьрера а вахтара неинки духтурар, гъатта фельдшерарни бес жезвачир. Ихътинбурун арада Ахцегъ райондин Фиярин хуьрни авай – жемятди республикадин здравоохраненидин министерстводиз тел рекъе тунвай, гуя районда пешекарар аваз–аваз, абурун хуьруьз чара ийизвач, къакъан дагъдин татугай шартӀара авай и хуьр медработник авачиз ама. Инал къейд ийин, Ахцегъиз и чӀавуз медучилище акъалтӀарнавай пуд руш хтанвай: Саниятни абурун жергеда авай. Гъа икӀ, райондин больницадин къилин духтурди рушариз вичин патав эверна ва теклифна: я абуру нубатдалди физ, Фиярин хуьре кӀвалахун лазим я, я тахъайтӀа, пудакай са касди – чкадин пешекар хкведени. Рушари нубатдалди кӀвалахун хъяна ва сифтени–сифте аниз Саният рекъе гъатна – вуздик экечӀун патал адаз и йисуз атӀун тавунвай тежриба хъун лазим тир.

– И югъ зи рикӀелай садрани алатдач, гъелбетда. Хуьруьв агакънамазди, заз аял хазвай дишегълидин патав эверна. Теспача хъана зун, къалабулух акатна рикӀик, амма ахпа за жува–жув секинарна, фикирар кӀватӀна ва жуван чирвилер рикӀел хкана. «Вуна я къван и пеше хкъагъайди, гила ви рехъ анжах виликди я», – лагъана за жува–жуваз ва дишегълидин патав фена. Килигзава: чкадин дишегълийри, кӀватӀ хъана,

чпиз чидайвал куьмекар гузва. Гъа икӀ, зун, гъилер чуьхвена, гъазур жез агакъдалди дишегълидиз аял хъана. Виридалайни гъаф заз осложненияр хъунихъай кичӀезвай. Акъвазна зун са сятда, ахтармишна талуку тир къайдада. Эгер дишегълидин гъал пис хъайитӀа, вуч ийида? Хуьруьнвийривай, куь балкӀанар чкадал алани лугъуз мукъвалмукъвал хабар къаз хъана. Шукур Аллагъдиз, вири саламатдаказ кыле фена: дишегълидиз хъанвай хва хизанда пуд лагъай аял тир. Гъа икӀ башламишна медицинадин рекъе зи тежриба. Гуьгъуьнлай и рекъе гъар жуьредин азарар–дуьшуьшар гъалтиз хъана. Авайвал лагъайтӀа, заз гъаф итижлу тир кӀвалахиз. Инсанарни медпунктуниз ашкъидивди къведай. Мажибарни чи хъсанбур тир. Амма зи рикӀе пешедай виликди финин къаст авай эхир. ИкӀ, пуд варз алаатайла, Ахцегъиз хтана ва кӀвалах райбольницада давамарна – къилин духтурди зун ина дежурствойрал эцигнавай. Къвед–пуд вацралай закай поликлиникада старший медсестра хъана. Са гафуналди, и йис алаатайла, 1979–йисуз, зун, биологиядай тек са имтигъан лап хъсан кьиметдалди вахкана, мединститутдик экечӀна, – давамарзава ада.

Идалай къулухъ – мад ва мад кӀвалах, чирвилерихъ галаз санал тежрибани кӀватӀун. Сифтедай (1979–1984–йисар) – республикадин центральный азарханадин (РКБ) торакальный отделенида. Им Махачкъалада республикадин онкоцентр ачухнавай вахт тир. Ана хирургиядин отделение гъеле тамамдиз кардик кутунвачир. Гъаниз килигна, хурун къенепатан органрин (яру ратунин, жигеррин ва икӀ мад) онкоазарар авайбуруз РКБ–дин торакальный отделенида операцияр ийизвай, ахпа сагъарун патал онкоцентрадиз ракъурзавай.

– Гъа икӀ, са дежурстводин вахт зи бейнида уьмуьрлух амукъна. Хирургияда кӀвалахай кьуд йисан вахтунда мад ихътин дуьшуьш зал гъалтначир. А йифиз отделенида 5 кас кьена. Садаз верем авай. Адаз акъван азиятар гана хъи, адан шагъдамар хъиткъинна. Пенжердин патав къатканвай ам. ЯтӀани, палатадин чил гъатта ракӀарал къван ивида авай – палатадиз гъахъиз кичӀе жезвай. И шикил къарсатмишдайди тир. Гъахътин йиктарни жезвай. ЯтӀани, йифен дежурстводилай къулухъ тарсариз физвай. Фу нез агакъзавачир, гуьгъуьнни тарсариз гъазур хъжезвай, ахпа мад больницадиз катзавай. Гъа икӀ кӀелзавайди тир чна – вири фикир медицинадиз гуз. Имтигъанар вахкудайилани, геждади акъвазиз къарай къведачир, гъаниз килигна, кьиметарни гъамиша винизбур тир, – суьгъбетзава ада.

– Залан дежурствойрилай къулухъ медицинадин рехъ гадардай фикир атаначирни кылиз? – хабар къазва за.

– Ваь–ваь. Къарши яз, мадни гъаф чӀугвазвай и хилез. Гъатта исятдани заз, поликлиникадин хъбинрилай гъаф тежрибадин медицина итижлу я. Гъар са дуьшуьш – им мумкинвал я. Заз азарлуяр гъаф кӀанда...

1987–йисуз Саният Мусаевнади Дагъустандин мединститут (гила – ДГМА) агалкъунралди акъалтӀарна, интернатурада вичи кӀвалахай центральный больницада хъана. Са йис акваз–такваз акъатна, «Лечebное дело» хилйя пешекар яз, ам хайи Ахцегъиз хтана. Ина 1989–1990–йисара пуд мертебадин стационардикай ва кьве мертебадин поликлиникадикай ибарат райбольница эцигнавай. Райондин цийи больницада кӀвалах С. Урдухановади духтур–физиотерапевтдин ва йикъан стационардин терапевтдин къуллугърилай башламишна. 2002–йисалай ам Ахцегърин участокдин терапевт, 2003–йисалай инихъ «Ахцегърин ЦРБ» ГБУ–дин поликлиникадин заведующий я.

– Гила зи хиве райтерапевтдин везифарни ава. Райондин терапевтди имтигъанар вахкун лазим я. Заз инал къейд ийиз кӀанзава хъи, райтерапевт жез кӀандайбур саки авач. Вучиз лагъайтӀа, терапиядиз талуку вири месэлаяр райтерапевтдилай физива. Гъахъ–гъисабар, жавабдарвал гъаф жезва, мажиб лагъайтӀа, гъвечӀиди я. Гъаниз килигна, кӀвалахдайбурни жагъизвач. Идалайни гъейри, Чернобылдин ветеранрин жигъетдай жавабдар касдин везифарни ава – имни зи хиве авай мажбурнама я. Са гафуналди, за са жерге къуллугърин везифаяр тамамарзава, абурукай са пай пулсузбур, мажиб тагузвайбур я. ЯтӀани, зун абур вири кутугайвал кыле тухуз алахъзава, вучиз лагъайтӀа, гъакъисуз кӀвалахдай духтурар исятда жагъурун четин я...

(КъатӀ ама)

Азиз Алискеров рикӀел хкана

Бикеханум АЛИБЕГОВА

Инсандин кьисмет, адан уьмуьр Аллагъдин гъиле ава лугъуда халкъдин арада. Ахпа, инсан кечмиш хъайила, руьгъ цаварал хъфизватӀани, адан беден эхиратдин кӀвализ рекъе хтун патав гвай инсанрин буржи я.

Заз къе чи лезги халкъдин лап еке дережадив, бажарагъдив агакъай, уьлкведин сагъибри вичин зегъметдиз зурба кьимет гайи инсанридай суьгъбетиз кӀанзава. Ери бине Ахцегъ районой тир Алискеров Гъажимирзе, Грозный ва Краснодар шегъерра кӀвалахиз, нафтӀадин буругърин мастер, начальник хъанай. Ам кечмиш хъана, диде маса гуьлуьз хъифейла абурун хчин 7 йис тир. Алискеров Азиз Гъажимирзоевичав тахай бубади чӀехи кӀелунар ийиз тунай, адакай Советрин Союздин зурба геолог, алим хъанай. Ам жегъил яз чагъиндаваз, 42 йиса авайла, Чукоткадин Билибинский районойда кечмиш хъана ва ана кучукна. Гъа посӀелокдиз «Алискерово» тӀварни гана. Ам кучукнавай чка интернетдай асантдиз жигъида, сурун нумрани ава Чукоткада.

Рахазвайдан сарфа тарахзавайда тухуда

Аллагъ–Таалади инсандиз кьве вил, кьве яб ва са мез ганва хъсандаказ килигна, дикъетдивди яб акална, куьрелди ва дуьз рахун патал.

– Эхиримжи вахтунда валай вад–цӀуд келимадалди икӀ гуьрчегдиз, акъуллудаказ ва асантдиз гъавурда акъадайвал жуван фикирар кхъиз гъикӀ алакъзава? Виликрай ви яргъи текстер кӀелиз кагъул жезвай,– разивилелди хабар къада пачагъди вичин къуллугъчи алимдивай.

– Пачагъ вун сагърай, зи гъилер тӀазва, яргъидаказ кхъиз хъи–жезвач,– жаваб гуда алимди.

Урусрин машгъур писатель А.П.Чехова, «краткость сестра таланта» келима гъавайда лагъанвач. Рахунин тегъердикай мисалар, гъадисар пара ава. Лезгийриз «рахазвайдан сарфа тарахзавайда тухуда» лугъудай хъсан мисал ава.

Са шейхди вичин гъилик чирвилер къачузвайбуруз ихътин камаллу тарс гана: фу гишин хъайила неь; ахвар анжах ам атанвайла ая; чарасузвал авачирла рахамир. Куьруьвал бажарагъдин вах я.

Къуръан кӀелуниз барабар я

Мегъамед пайгъамбарди (с.а.с.) вичин руш Фатима гуьлуьз гудайла, илчийрин вилик ихътин са шартӀ эцигна: «ни экуьнин купӀуналди Къуръан кӀелна куьтягъайтӀа, руш гъадаз гуда». Алимрин, асгъабрин, нуфузлу ксарин рухвар атана, абурун арада Алини авай. Йифди ацукъна кӀелзава абуру Аллагъдин калам. Алиди лагъайтӀа пудра Къулгъуваллагъ кӀелна, ам хъфена, къаткида.

– Я Мегъамед, за кӀелна куьтягънава, лугъуда экуьнин кпӀунал са асгъабди.

– Хъсан я ман, амма квейла виридалайни фад Алиди кӀелнава. – ГъикӀ? Ада кӀелайди анжах пуд Къулгъу я къван.

Эхъ, пуд Къулгъу кӀелуни гъа вири Къуръандин мана эвез гузва. Къуръандин мана лагъайтӀа, пуд деведин парцин ктабра гъакъзава. Зи насигъат я: гъар йифиз къаткидайла пудра Къулгъу кӀела.

«Шерифали бубадин насигъатар» ктабдай.

Цийи дуьнья (Новый мир) Учредитель: Администрация муниципального района "Ахтынский район" Главный редактор Д.Ш.ШЕРИФАЛИЕВ	<i>Газета перерегистрирована Управлением федеральной службы по надзору в сфере связи, информационных технологий и массовых коммуникаций по РД 22 января 2019 г. Регистрационный номер ПИ № ТУ 05-00401.</i> Позиция редакции может не совпадать с точкой зрения авторов, которые несут ответственность за достоверность и объективность предоставленных для публикации материалов. Рукописи не рецензируются и не возвращаются. При перепечатке ссылка на «Новый мир» обязательна.	Адрес редакции и издателя: 368730, РД, Ахтынский район, с. Ахты, ул.Герейханова, д.33. Телефон главного редактора 8(988)-654-59-49 Электронная почта газеты: newworld1928@mail.ru	ИНДЕКС 63312 Газета «Новый мир» отпечатана в ООО «Типография-М» по адресу: г.Дербент, ул.С.Курбанова, 25. Электронная версия газеты на сайте www.akhty.ru По вопросам качества печати обращаться в типографию ООО «Типография-М» Время подписания в печать по графику 14.00. Подписано в печать 14:00 Газета выходит 52 раза в год. Тираж 1500 экз. Заказ № _____